

Pers en Voorlichting

Hof van Justitie van de Europese Unie

PERSCOMMUNIQUÉ nr. 204/21

Luxemburg, 16 november 2021

Arrest in de gevoegde zaken C-748/19 tot en met C-754/19
Strafzaken tegen WB en anderen

Het Unierecht verzet zich tegen de in Polen geldende regeling op grond waarvan de minister van Justitie, die ook de procureur-generaal is, rechters kan detacheren bij een hogere strafrechtelijke instantie en die detachering op ieder moment en zonder motivering kan beëindigen

Het vereiste van onafhankelijkheid van rechters gebiedt namelijk dat de regels inzake een dergelijke detachering de noodzakelijke waarborgen bieden om elk risico uit te sluiten dat deze detachering wordt gebruikt als middel om politieke controle uit te oefenen op de inhoud van rechterlijke beslissingen, met name op strafrechtelijk gebied

De Sąd Okręgowy w Warszawie (rechter in tweede aanleg Warschau, Polen) twijfelt in het kader van zeven bij hem aanhangige strafzaken of de samenstelling van de rechtsprekende formaties die in deze zaken uitspraak moeten doen in overeenstemming is met het Unierecht, gelet op het feit dat die formaties een rechter bevatten die is gedetacheerd op grond van een besluit van de minister van Justitie uit hoofde van de wet inzake de organisatie van de gewone rechterlijke instanties¹.

Volgens deze rechter kan de minister van Justitie op grond van de Poolse regelgeving inzake de detachering van rechters een strafrechter bij een hogere strafrechtelijke instantie detacheren op basis van criteria die niet officieel bekend zijn en zonder dat het detacheringsbesluit door een rechter kan worden getoetst. Bovendien kan hij deze detachering te allen tijde beëindigen zonder dat die beëindiging aan vooraf in de wet vastgestelde criteria is gebonden of hoeft te worden gemotiveerd.

Tegen deze achtergrond heeft de verwijzende rechter besloten het Hof te vragen of deze regelgeving in overeenstemming is met artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU² en of zij afbreuk doet aan het in strafzaken geldende vermoeden van onschuld, dat onder meer voortvloeit uit richtlijn 2016/343³.

In zijn arrest, dat door de Grote kamer is gewezen, oordeelt het Hof dat artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU, gelezen in het licht van artikel 2 VEU, en richtlijn 2016/343⁴ zich verzetten tegen nationale bepalingen volgens welke de minister van Justitie van een lidstaat op grond van criteria die niet openbaar zijn gemaakt, ten eerste, een rechter voor bepaalde of onbepaalde tijd kan detacheren bij een hogere strafrechtelijke instantie, en, ten tweede, die detachering op elk moment en bij een ongemotiveerd besluit kan beëindigen, ongeacht of het een detachering voor bepaalde of onbepaalde tijd betreft.

Beoordeling door het Hof

¹ Ustawa Prawo o ustroju sądów powszechnych (wet inzake de organisatie van de gewone rechterlijke instanties) van 27 juli 2001, in de ten tijde van de hoofdgedingen geldende versie (Dz. U. 2019, volgnr. 52).

² Krachtens deze bepaling voorzien „[d]e lidstaten [...] in de nodige rechtsmiddelen om daadwerkelijke rechtsbescherming op de onder het recht van de Unie vallende gebieden te verzekeren”.

³ Richtlijn (EU) 2016/343 van het Europees Parlement en de Raad van 9 maart 2016 betreffende de versterking van bepaalde aspecten van het vermoeden van onschuld en van het recht om in strafprocedures bij de terechtzitting aanwezig te zijn (PB 2016, L 65, blz. 1).

⁴ Artikel 6, leden 1 en 2, van richtlijn 2016/343.

Vooraf stelt het Hof vast dat de Poolse gewone rechterlijke instanties, waaronder de Sąd Okręgowy w Warszawie, deel uitmaken van het Poolse stelsel van beroepsmogelijkheden op de „onder het recht van de Unie vallende gebieden” in de zin van artikel 19, lid 1, tweede alinea, VEU. Om dergelijke rechterlijke instanties in staat te stellen de door die bepaling vereiste daadwerkelijke rechtsbescherming te bieden, is het van fundamenteel belang dat hun onafhankelijkheid in stand wordt gehouden. Dit vereiste van onafhankelijkheid gebiedt onder meer dat de regels voor de detachering van rechters de noodzakelijke waarborgen bieden om elk risico uit te sluiten dat deze detachering wordt gebruikt als middel om politieke controle uit te oefenen op de inhoud van rechterlijke beslissingen.

In dit verband benadrukt het Hof dat het feit dat de minister van Justitie een rechter alleen met diens instemming kan detacheren weliswaar een belangrijke procedurele waarborg vormt, maar dat er niettemin een reeks elementen zijn die de minister van Justitie volgens de verwijzende rechter in staat stellen om deze rechters te beïnvloeden en twijfels kunnen doen rijzen over hun onafhankelijkheid. Het Hof stelt bij zijn analyse van deze verschillende elementen allereerst vast dat besluiten tot detachering van een rechter en besluiten waarbij die detachering wordt beëindigd, moeten worden genomen op basis van vooraf bekende criteria en naar behoren met redenen moeten worden omkleed, dit om willekeur en het risico van manipulatie te voorkomen. Voorts kan de beëindiging van de detachering van een rechter zonder diens instemming voor die rechter vergelijkbare gevolgen hebben als een tuchtmaatregel, zodat een dergelijke maatregel in rechte moet kunnen worden betwist overeenkomstig een procedure waarmee de rechten van de verdediging volledig worden gewaarborgd. Bovendien stelt het Hof vast dat de minister van Justitie tevens de functie van procureur-generaal bekleedt en in een gegeven strafzaak dus invloed heeft op zowel de gewone openbaar aanklager als de gedetacheerde rechters, hetgeen bij de justitiabelen gegronde twijfel kan doen rijzen over de onpartijdigheid van die gedetacheerde rechters. Ten slotte oefenen gedetacheerde rechters die deel uitmaken van de rechtsprekende formaties die uitspraak moeten doen in de hoofdgedingen ook de functie uit van adjunct-tuchtfunctionarissen bij de Rzecznik Dyscyplinary Sędziów Sądów powszechnych (tuchtfunctionaris voor rechters van de gewone rechterlijke instanties, Polen), een instantie die belast is met het onderzoek in tuchtprocedures tegen rechters. De cumulatie van deze twee functies, in een context waarin ook de adjunct-tuchtfunctionarissen bij de Rzecznik Dyscyplinary Sędziów Sądów powszechnych door de minister van Justitie worden benoemd, kan bij justitiabelen gegronde twijfel doen rijzen of de andere leden van de betrokken rechtsprekende formaties niet zullen worden beïnvloed door externe factoren.

Gezamenlijk beschouwd kunnen deze verscheidene omstandigheden, onder voorbehoud van de door de verwijzende rechter te verrichten eindbeoordeling, tot de conclusie leiden dat de minister van Justitie bevoegd is om op basis van niet officieel bekende criteria rechters te detacheren bij een hogere rechterlijke instantie en om deze detachering op ieder moment en zonder motivering te beëindigen, met als gevolg dat deze rechters gedurende de periode waarin zij zijn gedetacheerd, de waarborgen en onafhankelijkheid ontberen die iedere rechter normaliter in een rechtsstaat zou moeten genieten. Een dergelijke bevoegdheid kan niet worden geacht verenigbaar te zijn met de verplichting om het vereiste van onafhankelijkheid in acht te nemen.

Bovendien veronderstelt het in strafzaken geldende vermoeden van onschuld, waarvan richtlijn 2016/343 de naleving beoogt te waarborgen⁵, dat de rechter bij het onderzoek van de strafrechtelijke aansprakelijkheid van de verdachte vrij is van vooroordelen en vooringenomenheid. De onafhankelijkheid en de onpartijdigheid van rechters zijn dus essentiële voorwaarden om het vermoeden van onschuld te waarborgen. In deze zaak blijkt dat de onafhankelijkheid en onpartijdigheid van rechters, en dus het vermoeden van onschuld, in de hierboven omschreven omstandigheden in gevaar kunnen komen.

NOTA BENE: De prejudiciële verwijzing biedt de rechterlijke instanties van de lidstaten de mogelijkheid, in het kader van een bij hen aanhangig geding aan het Hof vragen te stellen over de uitlegging van het recht van de Unie of over de geldigheid van een handeling van de Unie. Het Hof beslecht het nationale geding niet. De nationale rechterlijke instantie dient het geding af te doen overeenkomstig de beslissing van het Hof.

---

⁵ Zie overweging 22 en artikel 6 van richtlijn 2016/343.

Deze beslissing bindt op dezelfde wijze de andere nationale rechterlijke instanties die kennis dienen te nemen van een soortgelijk probleem.

Voor de media bestemd niet-officieel stuk, dat het Hof van Justitie niet bindt.

De [volledige tekst](#) van het arrest is op de dag van de uitspraak te vinden op de website CURIA.

Contactpersoon voor de pers: Stefaan Van der Jeught ☎ (+352) 4303 2170

Beelden van de uitspraak van het arrest zijn beschikbaar via "[Europe by Satellite](#)" ☎ (+32) 2 2964106